

KAKO UČINITI NEVIDLJIVO VIDLJIVIM:

Identifikacija devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Srbiji

unicef
za svako dete

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Osnovne informacije o devojčicama bez pratnje i razdvojenim devojčicama	6
3. Opasna putovanja za devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice	9
4. Dolazak u Evropu: izazovi u identifikaciji devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica	10
5. Šta pomaže pri identifikaciji?	13
6. Zaključci	16
7. Ključne preporuke	17
Prilog 1. 10 znakova da je devojčica bez pratnje ili razdvojena	20

Spisak skraćenica

NID	Najbolji interes deteta	MBP	potrebama
EASO	Evropska kancelarija za podršku azilu	RDBP	Maloletnik bez pratnje
EUROSTAT	Evropski statistički zavod		Razdvojena deca i deca bez pratnje
RZN	Rodno zasnovano nasilje	UNHCR	Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice
IOM	Međunarodna organizacija za migracije	UNICEF	Dečiji fond Ujedinjenih nacija
IOPP	Identifikacija osoba s posebnim		

Priznanje

Ovu analizu je izradio Sektor za rod UNICEF-ove Regionalne kancelarije za Evropu i centralnu Aziju (ECARO). UNICEF ECARO želi da se zahvali svim kolegama koji su podržali razvoj analize, posebno fokalnim tačkama u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Srbiji. UNICEF je posebno zahvalan organizaciji Infopark u Srbiji na pokretanju ove teme, kao i svim institucijama i organizacijama koje su učestvovalе u konsultacijama. Pre svega UNICEF ECARO je zahvalan svim hrabrim i otpornim djevojkama i mladim ženama koje su podelile svoje priče i svoje stavove.

Februar 2020

Funding provided by the United States
Government

1. UVOD

Migracije su oblikovane rodom, te rodne uloge, odnosi i nejednakosti utiču na to ko migrira, zašto i kako se kreće, i gde završava. Rod oblikuje rizike i pretnje koje migranti i migrantkinje doživljavaju na svom putu i po dolasku, kako se nose s tim i koji mehanizmi postoje za njihovu zaštitu.¹

U aprilu 2019. godine, u izveštaju Specijalnog izvestioca UN-a o ljudskim pravima migranata konstatovano je da je „sve veći broj žena u samostalnom pokretu, šta dovodi do takozvane feminizacije migracija.“

Takođe je došlo i do porasta broja devojčica u pokretu, bez pratnje i razdvojenih od svojih najmilijih,² koje često putuju migracionim rutama koje su notorno opasne za adolescentkinje. One se možda kreću kako bi pronašle nove prilike za rad ili obrazovanje, ili kako bi se pridružile svojim porodicama ili partnerima.³ Mnoge od njih beže od nasilja u svojim rodnim zemljama, uključujući tu i dečiji brak, ili su žrtve trgovine ljudima, što samo povećava njihovu ranjivost na nasilje i eksploataciju. Sve one se suočavaju s jedinstvenim rizicima vezanim za rodno zasnovano nasilje (RZN) pre, tokom i nakon migracija. Napuštanje doma nažalost često ne donosi rešenje kojem su se nadale jer nastavljaju biti izložene rizicima u zemljama tranzita i dolaska.

Ipak, one su jedne od „najnevidljivijih“ osoba u sklopu evropske podrške za izbeglice i migrante,⁴ i često su

skrивene među drugim porodicama i grupama ljudi, ili se identifikuju kao punoletne osobe. Pošto nisu uvek prepoznate, one mogu biti slabo zastupljene u zvaničnim statistikama. Njihova „nevidljivost“ im otežava pristup uslugama – uključujući službu za zaštitu dece – što može da dodatno poveća njihovu ranjivost. Mnogi pružaoci usluga možda nisu svesni potrebe za prilagođavanjem svojih usluga kako bi došli do devojčica jer se one često ne pojavljuju u statistikama koje utiču na to gde bi i kako usluge trebalo obezbediti.

Postojane slabosti u sistemima koji bi trebalo da prepoznaju te „nevidljive“ devojčice po dolasku, dovode do toga da one ne mogu uvek da se oslone na to da će ih vlasti „pronaći“. Mnoge će dobiti podršku koja im je usled ranjivosti potrebna jedino ako se izjasne kao deca bez pratnje ili razdvojena deca. Međutim, devojčice mogu da imaju mnogo razloga da to prečute, uključujući osnovane strahove od nasilja od strane trgovaca ljudima. Povrh toga, loši uslovi prijema po dolasku u Evropu mogu ih podstaći na to da sakriju svoj uzrast, napuste zvanični proces prijema i da nastave da se dalje kreću. Ukratko, trenutni sistemi mogu se susresti sa poteškoćama prilikom identifikacije devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica, osim ako one nisu spremne i u stanju da se same tako predstave.

Priliv izbeglica i migranata u Evropu

Od 2015. godine, Evropa doživljava značajan priliv

izbeglica i migranata koji beže od sukoba, nasilja, nesigurnosti i nedostatka prilika na Bliskom istoku, u južnoj Aziji, te u istočnoj i zapadnoj Africi.⁵ Između 2014. i 2019. godine, 2.1 milion izbeglica i migranata stiglo je u Evropu preko mediteranskih migracionih ruta, uključujući preko 125,000 onih koji su stigli 2019. godine.⁶ Iako je svaka ruta do Evrope izazovna, rizik od nasilja i zlostavljanja je posebno visok za one koji koriste rute istočnog i centralnog Mediterana koje prolaze kroz Libiju.⁷

Prema izveštaju „Deca izbeglice i migranti u Evropi“ iz 2019. godine, „između januara i juna 2019. godine, 8,236 dece je stiglo u Grčku, Španiju, Italiju i Bugarsku, od kojih su 2,794 (34%) razdvojena deca ili deca bez pratnje (RDBP).⁸ Gotovo 86% zahteva za međunarodnom zaštitom svih RDBP-a u 2018. godini odnosilo se na dečake.⁹

U ove statistike uključene su samo one devojčice koje su zvanično registrovane, te one još uvek ne beleže situaciju razdvojenih devojčica i devojčica bez pratnje. One ne uključuju devojčice koje pokušavaju da izbegnu otkrivanje (dobrovoljno ili ne) time da, na primer, putuju sa drugima i predstavljaju se kao članovi njihove porodice, ili se predstavljaju kao punoletne osobe.

Kao rezultat toga, podrška izbeglicama i migrantima je izložena ograničenjima podataka koja maskiraju stvarne brojeve devojčica koje su u pokretu. To zauzvrat znači da one ne dobijaju pažnju i podršku koja im je potrebna. Zajedno s činjenicom da dečaci

bez pratnje imaju tendenciju da putuju sami ili u grupama drugih dečaka i čini se da su otvoreniji da se identifikuju kao deca tokom prijave nakon dolaska u Evropu – statistika pojačava percepciju toga da su RDBP u Evropi primarno dečaci. Ipak, devojčice se takođe kreću same po Evropi, i njihova iskustva – i potrebe – razlikuju se od iskustava i potreba dečaka bez pratnje, te zahtevaju drugačiji i specifični odgovor.

O ovoj analizi

Ova analiza ističe posebne izazove s kojima se suočavaju devojčice koje putuju do i kroz Evropu preko istočne i centralne mediteranske rute. Njen cilj je da se nacionalnim vlastima, radnicima na terenu i pružaocima usluga ukaže na presudnu važnost identifikacije devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica kako bi se osigurala njihova zaštita. Istovremeno, analiza iznosi i izazove sa kojima su suočeni napori da se osigura da svi pružaoci usluga i profesionalci koji rade sa izbeglicama i migrantima budu svesni hitnih potreba ovih devojčica, i da ih aktivno traže.

Analiza ispituje osnovne informacije o njihovoj situaciji, iskustvima tokom njihovih putovanja i po dolasku u Evropu, kao i o izazovima pri njihovoj identifikaciji. Analiza uključuje i praktičnu „listu saveta“ za radnike na terenu koja opisuje deset znakova koji ukazuju na to da je devojčica možda bez pratnje ili razdvojena (videti stranu 15 i Prilog 1). Konačno, ona predlaže preporuke za evropske institucije, vlasti u Bugarskoj, Italiji, Grčkoj i Srbiji, i agencije Ujedinjenih nacija.

Obim ove analize ograničen je na onaj najbitniji početni trenutak u kojem dete pristigne i kada je identifikacija ključna za njegovo povezivanje sa sistemima zaštite. Ono što se dešava kasnije je izvan obima ove analize i zahteva drugačiji pristup.

Metodologija

Ovu analizu pripremio je UNICEF kao doprinos regionalnom programu „Akcija protiv rodno

zasnovanog nasilja koje utiče na žene i decu izbeglice i migrante u Grčkoj, Italiji, Srbiji i Bugarskoj“ finansiranog od strane Biroa za populaciju, izbeglice i migrante (BPRM) američke vlade. Ona je zasnovana na pregledu sekundarnih podataka, ali takođe i na ograničenom direktnom prikupljanju podataka. Pregled literature izvršen je uz podršku Službe za pomoć u oblasti odgovornosti za rodno zasnovano nasilje (GBV AoR). Pregledani su i podaci o raseljavanju i RDBP u okviru evropske podrške, i UNICEF je takođe obavio konsultacije u

više zemalja sa 46 institucija i organizacija civilnog društva, uključujući pružaoce usluga.

Takođe ova analiza se zasniva na direktnim iskustvima dvadesetak sadašnjih ili bivših devojčica bez pratnje ili razdvojenih devojčica u Grčkoj i Italiji, kao i na povratnim informacijama i savetima devojčica u Srbiji.¹⁰ Ovi višestruki izvori pružili su dubinski uvid u iskustva ovih devojčica, kao i na trenutnu praksu i izazove vezane za identifikaciju i početni odgovor na njihove specifične potrebe i rizike.

Polje 1. Deca bez pratnje i razdvojena deca: definicije i terminologija

- **Deca bez pratnje** su deca razdvojena od oba roditelja i druge rodbine i za koju se ne brine odrasla osoba koja je, prema zakonu ili običaju, odgovorna za tu negu.¹¹
- **Razdvojena deca** su deca razdvojena od oba roditelja ili od prethodnih primarnih ili običajnih staratelja, ali ne nužno i od druge rodbine. To može da uključuje decu u pratnji ostalih odraslih članova porodice.¹²

U pravnoj tekovini Evropske unije (EU) o azilu, terminologija koja se koristi je **maloletnik bez pratnje**, definisan kao “maloletnik koji stiže na teritoriju država članica bez pratnje odrasle osobe odgovorne za njega, bilo da je to određeno zakonom ili praksom dotične države članice, i sve dok on ili ona nisu zbrinuti od strane takve osobe; to uključuje i maloletnike koji ostanu bez pratnje nakon što uđu na teritoriju država članica.”¹³

Pored toga, neke zemlje su usvojile sopstvene zakonske definicije dece bez pratnje i razdvojene dece, koje mogu da se razlikuju od gore navedene.

Iako u velikom delu zakonodavstva i legalne prakse nema jasne razlike između dece bez pratnje i razdvojene dece, ovu podelu treba pažljivo razmotriti jer ona utiče na načine zaštite, uključujući aranžmane za smeštaj i starateljstvo. U ovoj analizi se koristi pojam ‘razdvojena deca i deca bez pratnje’ (RDBP), ali se u kontekstu direktnih navoda takođe koriste i pojmovi poput ‘maloletnika bez pratnje’.

Šta je identifikacija u ovom kontekstu? Identifikacija je proces prepoznavanje dece koja su odvojena od svojih porodica ili drugih staratelja i razumevanje gde se ona mogu sresti. Identifikacija može da se dogodi i čim stignu, ali i u kasnijoj fazi.¹⁴ Na primer, identifikacija može da se obezbedi preko pružalaca usluga ili mehanizama u lokalnoj zajednici. Cilj identifikacije je osigurati da su devojčice i dečaci bez pratnje zaštićeni od nasilja i druge štete koja im može biti naneta i da dobiju odgovarajuću negu i pomoć sve dok se ne nađu na okupu sa svojim porodicama, ili dok se ne organizuju alternativna dugoročna rešenja za njihovu situaciju. Važno je i da se verifikuju i procene porodične veze razdvojene dece kako bi se utvrdili mogući rizici po njihovu sigurnost i dobrobit.

2. OSNOVNE INFORMACIJE O DEVOJČICAMA BEZ PRATNJE I RAZDVOJENIM DEVOJČICAMA

Tokom pripreme ove analize, ispostavilo se da se statistike raščlanjene po rodu i starosti ne prikupljaju ili analiziraju u svim zemljama dosledno. To znači da su i one razdvojene devojčice i devojčice bez pratnje koje su poverile svoju situaciju vlastima obuhvaćene opštim pojmom „deca“ i, kao posledica toga, njihovi rizici i potrebe ostaju skriveni. Čak i kada su podaci dostupni, oni se ne analiziraju uvek u potpunosti. Ovakva delimična analiza onemogućuje potpuno razumevanje problema i donošenje odluka na nivou politike zbog toga što devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice čine mnogo manji procenat RBDP-a registrovanih u Evropi. Nadalje, mnogi

podaci koji bi mogli doprineti boljem razumevanju rizika i potreba devojčica (bračni status, deca u ulozi roditelja, trudnoća itd.) ne prikupljaju se dosledno.

Podaci o devojčicama i dečacima koji su bez pratnje ili razdvojeni mogu da se dobiju putem nacionalnih sistema praćenja (npr. Ministarstva rada i socijalnih politika u Italiji,¹⁵ ili Nacionalnog centra za socijalnu solidarnost – E.K.K.A – u Grčkoj¹⁶), kao i iz podataka koje je prikupio i analizirao Eurostat. Iako podaci Eurostata uključuju samo onu decu koja su zatražila međunarodnu zaštitu, oni su i dalje glavni izvor uporedivih podataka.

Procenat RBDP među decom izbeglicama i migrantima razlikuje se od zemlje do zemlje. Na

Polje 2. Zašto su nedostaci u podacima važni (iz „*A Call to Action: Protecting children on the move starts with better data* [Poziv na akciju: zaštita dece u pokretu započinje boljim podacima]“¹⁷)

„Pouzdana, pravovremena i pristupačna podaci neophodni su za razumevanje načina na koji migracije i prisilno raseljavanje utiču na decu i njihove porodice – kao i za uspostavljanje politika i programa kako bi se ispunile njihove potrebe. Uprkos sve većim naporima tokom poslednje decenije, još uvek ne znamo dovoljno o deci u pokretu: njihovom uzrastu i polu; odakle dolaze; gde idu i zašto se kreću; kreću li se sa svojim porodicama ili sami, kako se snalaze na putu, koje su njihove ranjivosti, šta im treba, te kako na njih utiču politike migracije i azila.

Rupe u podacima otežavaju stvarni uvid u obim i uzorke globalnih migracija. U mnogim slučajevima, podaci se ne prikupljaju redovno, i njihov kvalitet je često loš. Ovi problemi su mnogo veći kada su u pitanju podaci o deci migrantima i prisilno raseljenoj deci, s obzirom na to da se tu radi o još značajnijim izazovima pri merenju. Informacije dolaze iz raznovrsnih izvora koji pružaju malu količinu uporedivih podataka na globalnom, ali i regionalnom nivou.

Varijacije u zakonima, definicijama, i pravima koja se odnose na decu dodatno otežavaju poređenja različitih zemalja. Podaci o deci koja se kreću preko granica bez ličnih dokumenata, deci bez državljanstva, deci koja se kreću unutar zemalja, deci koju su roditelji migranti ostavili, i deci koja su nestala ili izgubila život tokom opasnih putovanja još su ređi.“

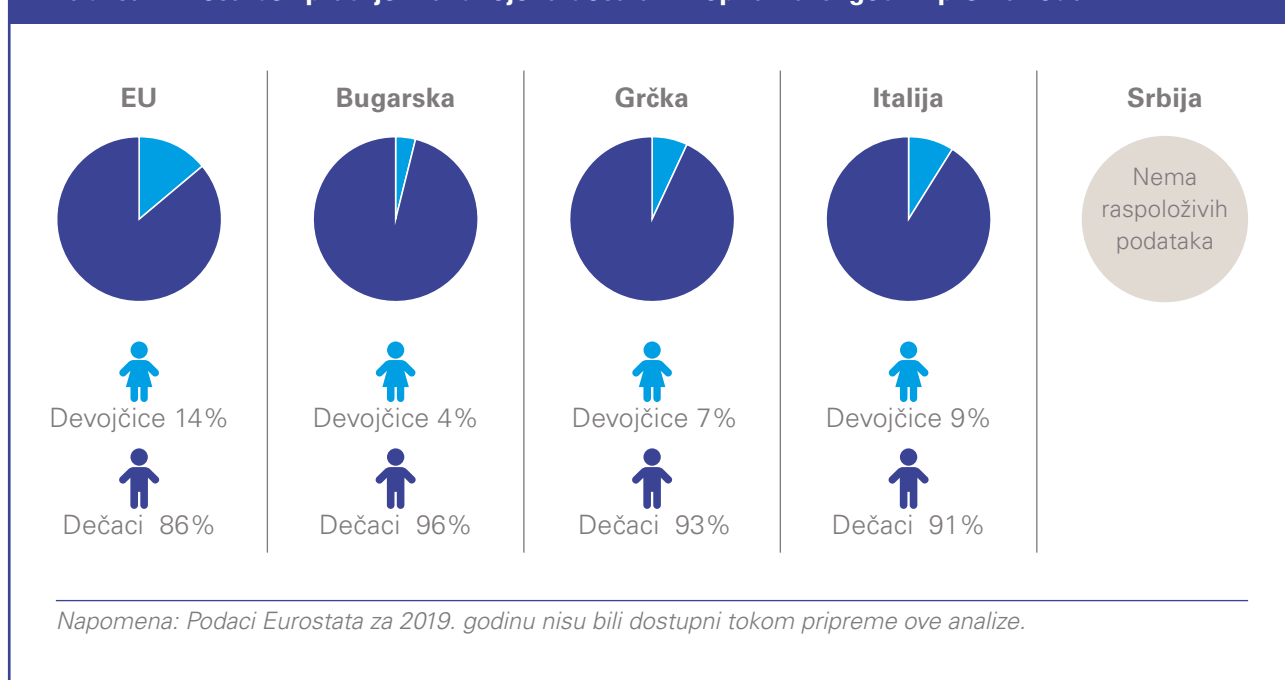
Izvor: *A Call to Action: Protecting children on the move starts with better data* [Poziv na akciju: zaštita dece u pokretu započinje boljim podacima]¹⁸

primer, u Italiji, RDBP čine otprilike 75% ukupnog broja, a u Grčkoj 17%.¹⁹ U Italiji i Grčkoj, devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice činile su 7,3%²⁰ i 6,2%²¹ ukupnog broja RDBP u 2018. godini, i 5,2%²² i 7,4%²³ u 2019. godini. Prema Eurostatu, između 2015. i 2018. godine procenat devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica koje su zatražile međunarodnu zaštitu u EU povećao se sa 8% na

14% ukupnog broja dece bez pratnje.²⁴

Sve u svemu, devojčice bez pratnje koje traže međunarodnu zaštitu u Evropi obično su mlađe od dečaka u istoj situaciji, te 34% njih ima petnaest godina ili manje, za razliku od 22% dečaka u ovoj uzrasnoj grupi.²⁵ Ovo je jako bitan podatak jer naglašava potrebu za uslugama koje su prilagođene

Tablica 1: Deca bez pratnje i razdvojena deca u Evropi u 2018. godini prema rodu²⁶

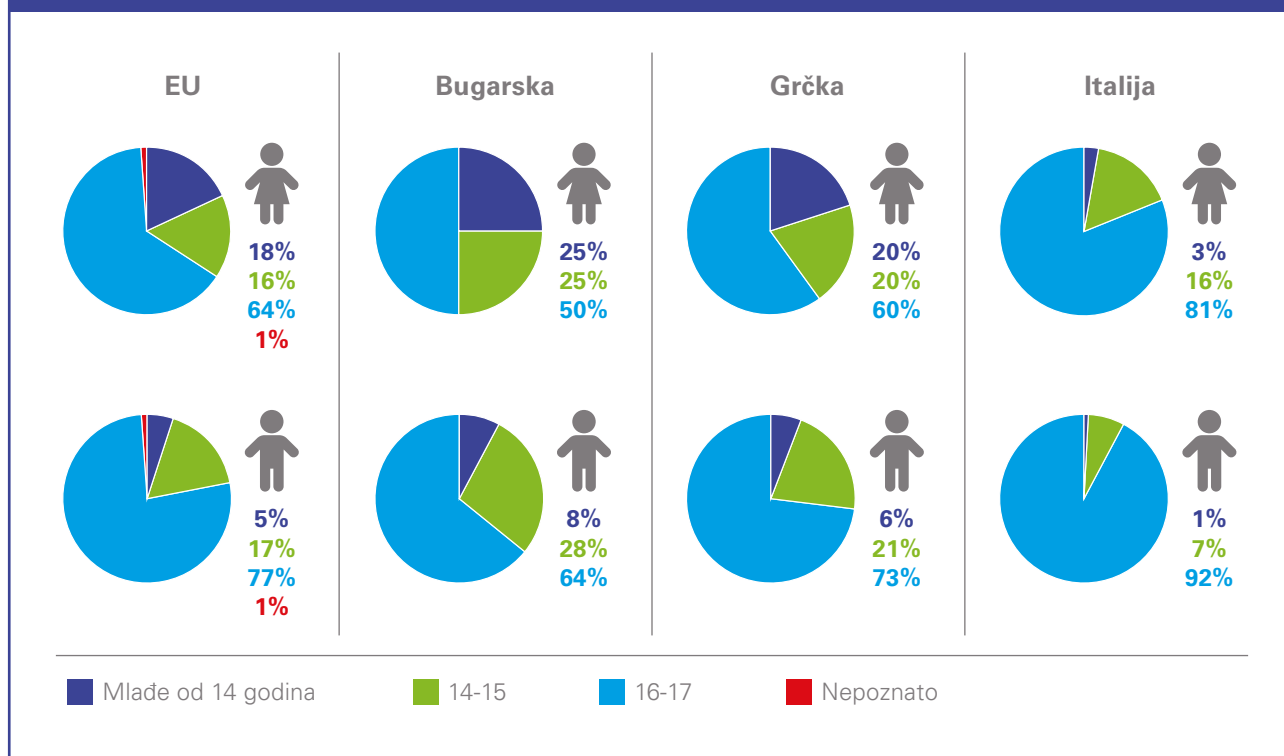
uzrastu i rodu, posebno onim koje se tiču zbrinjavanja mlađih devojčica.

Štaviše, devojčice migrantkinje obično ne dolaze iz istih zemalja kao dečaci migranti. Tokom 2018. godine u Evropskoj uniji, najzastupljenije nacionalnosti među razdvojenim devojčicama i devojčicama bez pratnje bile su Eritreja, Sirija i Somalija, dok su Avganistan, Eritreja i Pakistan bili pri vrhu liste za dečake.²⁷ Na primer, u Italiji, najzastupljenije nacionalnosti razdvojenih devojčica i devojčica bez pratnje bile su

Nigerija (30,1%), Eritreja (19,2%) i Albanija (10,4%), dok su najzastupljenije nacionalnosti za RDBP uopšte (bez raščlanjivanja po polu) bile Albanija (14,4%), Egipat (8,6%) i Gambija (8,3%).²⁸

Ovo dokazuje da nedostatak raščlanjenih podataka može da pomuti presudne informacije. Poznavanje zemlje porekla devojčice od presudnog je značaja za razumevanje njenih specifičnih ranjivosti i brige za njenu zaštitu, uključujući, ali ne ograničavajući se na razloge zbog kojih je otišla, njenu migracionu

Tablica 2: Deca bez pratnje i razdvojena deca u Evropi u 2018. godini prema uzrastu i rodu²⁹

rutu i rizike vezane za njenu migraciju, kao i za vrstu međunarodne zaštite kojoj bi mogla da pristupi. Za devojčice koje dolaze u Evropu centralnom mediteranskom rutom, određene zemlje porekla usko su povezane sa problemima trgovine ljudima, uključujući Nigeriju,³⁰ i, sve više, Obalu Slonovače.³¹ Konačno, prethodno znanje o tome odakle devojčice dolaze može da nam pomogne da pružimo kulturološki prikladnu pomoć, uključujući i kulturnu medijaciju i tumačenje.

Sve u svemu, rezultati UNICEF-ovih konsultacija u više država u 2019. godini u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Srbiji ističu ograničenja nacionalnih, regionalnih ili prekograničnih mehanizama za prikupljanje i analizu podataka o RDBP koji su raščlanjeni po uzrastu i polu. Ovo je posebno zabrinjavajuće kod procenjenih brojeva RDBP-a koji su nestali – od kojih bi neki mogli biti devojčice.³²

Što se tiče podnosioca zahteva za azil na evropskom nivou, "udeo devojčica među MBP [maloletnicima bez pratnje] bio je relativno veći za neke zemlje porekla: to je bio slučaj za Demokratsku Republiku Kongo, Nigeriju i Vijetnam, među kojima je skoro polovima MBP-a bila ženskog pola. Što se tiče uzrasta podnosioca zahteva, Iračani i Sirijci imali su najveći procenat mladih od četrnaest godina. Štaviše, dve od pet maloletnih žena bez pratnje bile su mlađe od četrnaest godina među Iračankama, a jedna od tri među Avganistankama i Sirijkama."

Izvor: EASO, *Annual Report on the Situation of Asylum in the European Union 2018*.
[<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/easo-annual-report-2018%20bc.pdf>]

3. OPASNA PUTOVANJA ZA DEVOJČICE BEZ PRATNJE I RAZDVOJENE DEVOJČICE

Devojčice konsultovane u Grčkoj i Italiji rekle su da su njihova putovanja bila „opasna i teška“; naglašavajući da je za devojčice opasno da putuju same. Naše konsultacije sugerisale su da su njihovi aranžmani za putovanja bili veoma fluidni te da se sastav grupa u pokretu menjao kako bi se grupa prilagodila ruti, sigurnosnim uslovima, vladinim propisima, razlozima njihovih premeštanja, njihovim planovima za daljnje putovanje i tako dalje. Kao što je navedeno u izveštaju Međunarodnog crvenog krsta i crvenog polumeseca za 2018. godinu: „Postoje značajni dokazi koji utvrđuju sveprisutno i hronično seksualno i rodno zasnovano nasilje nad devojčicama i ženama na migracionim rutama širom sveta.“³³

„Prodao me za novac i [tada mi] rekao da će me pustiti pod jednim uslovom - da krenem u Italiju kako bih se prostituisala i vratila mu novac” – mlada žena iz Italije.

Centralna mediteranska ruta posebno je opasna za sve migrante, ali predstavlja specifične rizike za devojčice bez pratnje.³⁴ Devojčice konsultovane u Italiji prijavile su visoke nivoe nasilja i eksploatacije tokom svojih putovanja kroz Libiju, čak i kada ih se nije konkretno pitalo o tome. Izveštaj UN-a iz 2018. godine o njihovoj situaciji u Libiji konstatuje da je „ogromna većina žena i starijih adolescentkinja intervjuisanih od strane Misijske za podršku Ujedinjenih nacija u Libiji izvestila da su same doživele ili da su prisustvovala grupnom silovanju od strane krijumčara ili trgovaca ljudima. Mlađe žene koje putuju bez muške rodbine su takođe posebno u riziku od prisilne prostitucije.“³⁵

Trgovina ljudima u svrhu iskorišćavanja, a posebno u svrhu seksualnog iskorišćavanja, ima ozbiljan uticaj naročito na devojčice. U nekim slučajevima to znači da su njihova putovanja kraća jer su za devojčice žrtve trgovine ljudima unapred organizovana putovanja, te

one mogu da putuju i avionom i kopnom.³⁶

„Dečaci pomažu porodicama, ali devojčicama trebaju porodice” – devojčica u Grčkoj.

Iako neke devojčice – poput dečaka – putuju u grupama vršnjaka dok se kreću rutom istočnog Mediterana,³⁷ čini se da mnoge devojke napuštaju svoje rodne zemlje same i u ranim fazama svojih putovanja se pridružuju porodicama sa kojima nemaju nikakve veze. Kad susretnu sa bilo kojim autoritetom na svom putovanju one često tvrde da su deo te porodice. One mogu da ostanu s istom porodicom do kraja, dok ne stignu u Evropu ili da promene porodicu zavisno od okolnosti. Na prateće porodice često se gleda kao na zaštitni mehanizam, ali one bi takođe mogle biti povezane sa nasiljem i iskorišćavanjem.

Ukoliko prijavljuju da putuju s članovima porodice, rodbinom ili nepovezanim odraslim osobama koje nisu formalno odgovorne za njih, poput braće, ujaka ili supružnika- ovo takođe kvalifikuje devojčice kao decu bez pratnje.³⁸

Polje 3. Devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice suočene su s povećanim rizikom od trgovine ljudima

Trgovina ljudima nesrazmerno pogađa žene i devojčice. Odrasle žene, a sve više i devojčice, čine većinu poznatih žrtava trgovine ljudima širom sveta.³⁹ Trgovina ljudima u svrhu seksualnog iskorišćavanja je najčešće prijavljivani oblik trgovine ljudima, i žene čine oko 95% registrovanih žrtava takve trgovine u Evropi.⁴⁰

Sve u svemu, prema izveštaju UN-a iz 2017. godine o trgovini ljudima na ruti istočnog Mediterana, „iskustva žrtava trgovine ljudima zavise od toga jesu li one devojčice ili dečaci”: većina otkrivenih devojčica bile su prodane u svrhu seksualnog iskorišćavanja, dok je većina dečaka bila prodana u svrhu prisilnog rada.⁴¹ Izveštaj Međunarodne organizacije za migracije (IOM) iz 2017. godine u Italiji procenjuje da je 80% devojčica pridošlica iz Nigerije u riziku da postanu žrtve trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorišćavanja. Između 2014. i 2017. godine, Italija je svedočila šestostrukom povećanju broja žena žrtava trgovine ljudima; većina su bile devojčice iz Nigerije uzrasta od 15 do 17 godina.⁴²

Još jedan izveštaj Međunarodne organizacije za migracije (IOM) iz 2019. godine konstatuje da su žene i devojčice iz Obale Slonovače sve češće žrtve trgovine ljudima.⁴³ Postoji stalni nedostatak jasnoće o tačnim brojevima žrtava upravo jer ih je jako teško identifikovati. Mnoge žrtve trgovine ljudima nemaju pravni status i vlasti ih često tretiraju kao prekršitelje imigracionih zakona ili neregularne migrante.⁴⁴ Iako Italija, Grčka, Bugarska⁴⁵ i Srbija⁴⁶ imaju postojeće sisteme za borbu protiv trgovine ljudima, njihova je primena još uvek izazov.

4. DOLAZAK U EVROPU: IZAZOVI U IDENTIFIKACIJI DEVOJČICA BEZ PRATNJE I RAZDVOJENIH DEVOJČICA

Dolazak u Evropu nije kraj priče za razdvojene devojčice i devojčice bez pratnje. Dolazak predstavlja izazove, no takođe i prilike, zavisno od toga mogu li one da pristupe posebnoj zaštiti koja bi u teoriji trebalo da bude uspostavljena kako bi im pomogla. Zaključci iz našeg pregleda literature i konsultacija sa partnerima i devojčicama ukazuju na slabosti u sistemima koji bi trebalo da identifikuju devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice. Kao rezultat toga, one dobijaju pomoć koja im je potrebna samo kada prijave nadležnim vlastima da su bez pratnje.

Tokom konsultacija, neki akteri pokazali su da ne uzimaju u obzir mogućnost da ove devojčice mogu da stignu sakrivene među drugim porodicama, ili da to ne smatraju prioritetom, naročito tokom najbitnijeg početnog procesa prijave. Ti akteri potvrdili su da su imali tendenciju da prilaze grupama koje su se u potpunosti sastojale od mladih ljudi kako bi proverili prisutnost RDBP, a ne grupama koje su ličile na porodice. Takođe se ispostavilo da je to slučaj i u zemljama tranzita, gde izbeglice i migranti nastoje da se kreću što brže mogu, ograničavajući prilike za interakciju sa vlastima i pružaocima usluga, a samim tim i moguću identifikaciju.

Devojčice bez pratnje koje su stigle u Evropu sa porodicom potvrdile su da su vlasti i pružaoci

usluga preduzeli malo ili nimalo naknadnog nadzora, jer nisu verificovali porodične veze koje su im prijavljene kao takve. Čini se da se članovi porodice retko intervjuišu odvojeno po dolasku u svrhu proveravanja prijavljenih odnosa. To je važno, jer ko god postane glavni posrednik informacija, usluga i pravnih procesa je onaj koji se smatra „glavom“ porodice i dalje kontroliše komunikaciju cele grupe.

Efikasna procena uzrasta je takode važna za zaštitu devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica. Same devojčice mogle bi da budu naterane ili upućene da tvrde da su punoletne⁴⁷ od strane krijumčara ili trgovaca ljudima, na primer korišćenjem lažnih dokumenata u kojima se navodi stariji uzrast ili izmišljanjem priča kako bi izbegle da budu identifikovane kao deca.

Čitava svrha toga je odvajanje devojčica od zaštitnih mehanizama⁴⁸ namenjenih deci bez pratnje i, u najgorem slučaju, čvrsto zadržavanje u rukama trgovaca. Izbegavanje identifikacije takode može biti način na koji udata devojčica može da izbegne razdvajanje od svog muža i smeštanje u razdvojeni smeštaj, ili način da nastavi svoje putovanje kako bi se pridružila svojoj porodici.

Jedno iznenađujuće otkriće bilo je da su neki akteri konstatovali da su zabrinuti za mlade ljude koji su se izjasnili kao mladi od njihovog stvarnog uzrasta, a manje zabrinuti za decu koja su tvrdila da su starija nego što jesu. Takav stav stvara ukorenjenu prepreku za identifikaciju dece koja mogu da putuju na različite načine i sa različitim ciljevima. Nadalje, akteri mogu da prijave devojčice koje su udate, trudne ili koje imaju decu kao odrasle osobe umesto kao devojčice koje su zapravo devojčice bez pratnje kojima je hitno potrebna podrška kao maloletnim suprugama i majkama. Takva netačna prijava znači da im se dodeljuje status odrasle osobe i dovodi ih u situaciju koja teško može da se razmrsi bez složenih administrativnih procesa.⁴⁹

„Nisu mi verovali. Rekli su mi da imam oko 24 godine jer sam bila udata i imala dete. Imala sam sina, ali on je umro... i kad sam stigla do Lampeduze, nisu mi verovali za moj uzrast, pa mi je tad poslata lična karta i onda su poverovali,“ – devojčica u Italiji.

Polje 4. Udate devojčice

U evropskom zakonu ne postoje opšte odredbe o postupanju s devojčicama u pokretu koje su udate pre 18. godine,⁵⁰ i postoji malo informacija o tome koliko parova u kojima su jedna ili obe osobe mlađe od 18. stigne do Evrope.⁵¹ Dete mlađe od 18 godina obično ne može da pristane na brak; međutim, većina nacionalnih zakonodavstava predviđa mogućnost sklapanja braka pre tog uzrasta.

Kada deca u pokretu putuju samo sa svojim odraslim supružnikom – a ne prate ih roditelji, treba smatrati da su ona „bez pratnje“⁵² (kao šta je prikazano u „listi saveta“ na 12 stranici i u celosti u Prilogu 1.) Većina zemalja trebalo bi da sprovede procenu najboljeg interesa deteta (NID), pa da tek na osnovu dozvole da deca budu tretirana kao supružnici.⁵³ Odluku o tome da li će ostati sa odraslim supružnikom trebalo bi da donesu institucije zadužene za zaštitu dece, uzimajući u obzir zaštitu devojčice i njen najbolji interes. Aranžmani prijema za parove u kojima je jedan supružnik maloletan trebalo bi da budu povezani sa NID procesima.

„Nisam imala informacije o tome šta će se desiti sa mnom ako kažem da sam dete” – devojčica u Grčkoj.

Naše konsultacije otkrile su da čak i kada usluge postoje, devojčice bez pratnje možda nisu svesne toga ili nisu sigurne kome da veruju.⁵⁴ To bi moglo biti povezano sa njihovom percepcijom da će, ukoliko zatraže podršku, možda biti vraćene na opasna mesta iz kojih su se toliko borile da pobegnu.⁵⁵

Devojčice koje smo konsultovali u Grčkoj bile su veoma jasne: nisu imale pristup informacijama vezanim za prava i usluge dostupne deci, i radije su se oslanjale na porodice za zaštitu gde je to bilo moguće, umesto da zatraže pomoć od vlasti. Neke devojčice su konstatovala da su zbog nedostatka informacija o drugim opcijama nastavile da traže podršku od porodica s kojima su putovale nakon što su stigle na ostrva u Grčkoj, umesto da se prijave kao deca bez pratnje.

„Kada smo stigli na ostrvo, porodica se složila da ostanem s njima, a majka porodice je rekla policiji da je ona moja sestra. Ja putujem sama, ali osećam se sigurnije kad kažem da sam deo porodice.” – devojčica u Grčkoj.

Uslovi prijema za izbeglice i migrante malo pomažu. Oni su često neadekvatni, ali posebno su zabrinjavajući kada govorimo o RDBP, s obzirom na njihovu akutnu ranjivost. Često postoji nedostatak

prikladnih prihvatnih objekata i alternativnih rešenja za brigu o RDBP, zajedno sa zadržavanjem RDBP-a kao mere „zaštitnog pritvora”.⁵⁶

Rizici od RZN-a koji su povezani sa nesigurnim životnim uslovima u prihvatnim centrima širom Evrope dobro su dokumentovani od 2015. godine.⁵⁷ Oni uključuju nedostatak sigurnosti i privatnosti, prihvatne objekte mešovito polu, i slab pristup specijalizovanim uslugama – koji svi izlažu devojke RZN-u.^{58 59 60} Devojčice konsultovane u Italiji prijavile su nedostatak privatnosti i objekte mešovito polu kao presudne faktore u njihovim odlukama da li da nastave svoja putovanja ili ne. Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) izvestio je o stalnim pretnjama nasiljem u prihvatnim centrima u Grčkoj, napominjući da su „na jednom ostrvu, devojčice bez pratnje zbog prenatrpanosti kontejnera koji im je bio dodeljen morale da se smenjuju kako bi spavale. Za odlazak u toalet bila im je potrebna policijska pratnja.”⁶¹

„Kada sam videla uslove smeštaja na ostrvu, počela sam da plačem” – devojčica u Grčkoj.

Sve u svemu, pregled literature i konsultacije potvrdile su nedostatak resursa i alata dizajniranih posebno za podršku identifikaciji devojčica u pokretu. Zaista, nekoliko partnera i predstavnika državnih vlasti zatražilo je smernice o tome kako da ih prepoznaju i šta da rade kada postoje sumnje da je devojčica bez pratnje. Međutim, u Evropi je postignut značajan napredak u razvoju alata i sistema za identifikaciju RDBP-a, kao i o odgovarajućim procenama i uputstvima za negu. Na primer, Alat za identifikaciju osoba sa posebnim potrebama (IOPP) Evropske kancelarije za podršku azilu i UNHRC-ov Alat za praćenje zaštite koriste se u nekim, ali ne i u svim kontekstima.

Pružaoци usluga koji su bili konsultovani u nekim zemljama naglasili su da čak i kada se razdvojene devojčice i devojčice bez pratnje identifikuju, napore da ih intervjuišu otežava nedostatak obuke, osetljivosti i odgovarajućih resursa, uključujući profesionalke koje su obučene za intervju sa devojčicama u ovoj situaciji i ženske prevodiocice.

5. ŠTA POMAŽE PRI IDENTIFIKACIJI?

Od trenutka kada razdvojena devojčica i devojčica bez pratnje uđe u evropsku zemlju, država postaje odgovorna za njenu zaštitu. Postoji nekoliko prilika da je se prepozna od prvog mesta ulaska u Evropu preko njenog početnog smeštaja, tranzita unutar i kroz druge zemlje, pa sve do njenog smeštaja u trajnije prihvatne ustanove.

Konsultovane institucije i pružaoci usluga istakli su potrebu za boljom opremljenošću za prepoznavanje devojčica na prvom mestu ulaska i širom tranzitnih zemalja, možda putem obuke ili posebnih alatki za profesionalce. Pozitivni primeri postoje,

poput Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u Italiji, koja sprovodi obuku za podršku prepoznavanja žrtava trgovine ljudima, uključujući devojčice, za profesionalce koji su u kontaktu sa izbegličkom i migrantkom populacijom, ili alate za prepoznavanje ranjivosti koje koriste UNHCR i EASO. Međutim, rastuća svest o specifičnim dinamikama devojčica navedi se kao neophodna za njihovo prepoznavanje korišćenjem alatke za identifikaciju ili liste saveta (pogledajte listu deset znakova da je devojčica bez pratnje ili razdvojena u okviru dokumenta, i Prilog 1 za detaljniju verziju).

Devojčice i pružaoci usluga prijavili su da je pružanje odgovarajućih i doslednih informacija migrantima i izbeglicama ključna prilika za

Polje 5. UNICEF i devojčice u pokretu⁶²

Od najranijih dana podrške migrantima i izbeglicama u kontekstu aktuelne krize UNICEF odgovara na potrebe dece, mladih i porodica koje traže azil u Evropi, kao i onih koje su u pokretu, na ruti do svojih željenih destinacija ili blokirane da put nastave. UNICEF koristi dva povezana pristupa: pružanje usluga od životnog značaja u partnerstvu sa institucijama i organizacijama civilnog društva (OCD) i podrška postojećim nacionalnim sistemima zaštite dece. UNICEF se fokusirao na integraciju **prevencije i reakcije na rodno zasnovano nasilje** u šire programe zaštite dece, sa fokusom na devojčice adolescentkinje. UNICEF-ove intervencije uključuju ažuriranje i nadgradnju efikasnih mehanizama upućivanja osoba koje su preživele nasilje i drugih grupa u riziku, kontinualnu podršku razvoju kapaciteta radnika na terenu, pružanje integrisane stručne podrške i komplementarni fokus na pružanje direktnih usluga.

U **Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Srbiji**, UNICEF se fokusirao na obezbeđivanje sigurnih prostora kako bi doprineo identifikaciji i podršci devojčica bez pratnje ili razdvojenih. U bliskoj saradnji sa lokalnim OCD, uključujući organizacije koje su osnovale i vode žene migrantkinje, sigurni prostori su razvijeni i ojačani putem regionalne i međunarodne razmene **dobrih praksi**. UNICEF podržava terenske timove u pograničnim područjima, tranzitnim centrima i neformalnom smeštaju kako bi doprineo sigurnoj identifikaciji devojčica bez pratnje ili razdvojenih i osigurao da one dobiju potrebnu podršku. Štaviše, na različite načine redovno se distribuiraju informacije prilagođene deci, koje uzimaju u obzir specifične potrebe devojčica u pokretu, uključujući i putem on-line platformi poput platforme U-report. Takođe, UNICEF nastavlja da generiše znanje i alatke, i da pruža tehničku podršku institucijama i organizacijama u pogledu identifikacije i podrške devojčicama. Jedna od ključnih strategija za poboljšanje identifikacije rizičnih grupa koju UNICEF primenjuje jeste i jačanje kapaciteta, uključujući i kroz obuku radnika na terenu i jačanje nacionalnih planova obuke zaposlenih u socijalnoj zaštiti. U saradnji sa Komisijom za žene izbeglice izrađen je kurikulum za obuku jezičkih i kulturnih emdijatora i prevodilaca, čije je pilotiranje u toku.

identifikaciju devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica. Ovo naglašava važnost uključivanja preciznih informacija o sistemima zaštite za RDBP, jasno objašnjavanje definicija i načina pristupanja uslugama i podršci. To takođe podrazumeva potrebu za pažljivim izborom rečnika, jer na primer adolescentkinje možda sebe ne vide kao 'decu'. Budući da je korišćeni rečnik važan, svima koji su uključeni u sisteme prijema i zaštite potreban je visok nivo poznavanja prava devojčica bez pratnje u zemlji u kojoj se nalaze (bilo da je to zemlja prihvata, tranzita, ili destinacije).

Devojčice i drugi konsultovani akteri prijavili su da je poverenje od presudnog značaja za stvaranje dobrih uslova kako bi devojčice istupile i izjavile da su bez pratnje – ili kako bi prijavile druge probleme sa kojima su suočene po dolasku u Evropu. Naše konsultacije ukazale su na pozitivni uticaj sigurnih prostora za žene i devojčice. Oni nude mesta u kojima žene i devojčice mogu da se odmore i dobiju suštinske informacije o svojim pravima i sistemima javne pomoći od strane obučenog ženskog osoblja, a tu mogu i da se pridruže svojim vršnjakinjama u aktivnostima osnaživanja i obrazovanja. Pored toga, ova mesta pružaju priliku za sigurno i poverljivo otkrivanje RZN-a i pristup specijalizovanim uslugama. Pružaoci usluga izvestili su da su mogli da reše mnoge probleme kroz takve prostore i programe – uključujući uspešnu identifikaciju devojčica bez pratnje.

Presudna uloga jezičkih i kulturnih medijatora i prevodilaca takođe je istaknuta u konsultacijama; oni su od suštinske važnosti za komunikaciju, moraju dobiti obuku o pitanjima ranjivosti i biti potpuno integrisani u rad svih relevantnih institucija i organizacija. Kulturni medijatori i prevodioci, kao i profesionalci iz izbegličkih i migrantskih zajednica, mogu da pruže važan doprinos identifikaciji devojčica bez pratnje, budući da imaju dubinsko razumevanje jezika, akcenta, prezimena, klanova i kulturno relevantnih dinamika, među ostalim faktorima.

„Sada živim s drugim devojčicama, i uskoro ću započeti školu,“ – mlada žena iz Italije.

Neke konsultovane devojčice glasno su isticale da je, nakon šta su prevazišle početne poteškoće u pristupanju specijalizovanoj pomoći, podrška koju su dobile stvarno uticala na njihov život. Na primer, devojčice koje su imale pristup određenim uslugama bile su zadovoljne svojim novim životnim uslovima, bilo da su u namenskom skloništu ili u samostalnom životnom okruženju sa svojim vršnjakinjama. Često su redovno pohađale školu i strastveno učestvovala u rekreativnim i radnim aktivnostima. U nekim slučajevima su takođe uspostavile veze sa svojim porodicama i preduzimale suštinske korake ka izgradnji sigurnije i samostalnije budućnosti za sebe. Devojčice koje smo konsultovali takođe su naglasile da bi pomoć trebalo da bude usaglašena sa njihovim individualnim potrebama kako bi se poboljšala njihova zaštita i kako bi im se pomoglo da ostvare svoje dugoročne ambicije, uključujući pristup obrazovanju, obuci i izbegličkom statusu.

Sigurni prostor za žene i devojčice je strukturirano mesto u kojem se fizička i emocionalna sigurnost žena i devojčica poštuje i gde se žene i devojčice podržavaju putem procesa osnaživanja kako bi tražile, delile i dobijale informacije, pristupale uslugama, izražavale se, unapređivale svoju psihosocijalnu dobrobit, te potpunije ostvarivale svoja prava.

Iz predstojećeg priručnika „Sigurni prostori za žene i devojčice: priručnik za unapređenje osnaživanja žena i devojčica u humanitarnim akcijama“ Međunarodnog komiteta za spašavanje i Međunarodnog medicinskog korpusa.

Polje 6. 10 znakova da je devojčica bez pratnje ili razdvojena (vidi Prilog 1 za detaljniju verziju)

Možda nije očigledno da devojčica nema pratnju ili da je razdvojena. Nikada ne pretpostavljajte da devojčica može sama da kaže ili da će vam sigurno reći da je dete. Cilj ove liste saveta je da pomogne radnicima na terenu da prepoznaju devojčice bez pratnje ili razdvojene devojčice, te da je odmah upute na odgovarajuće institucije i/ili službe za hitnu podršku.

- 1. Devojčica putuje sama i/ili možda izričito traži pomoć.** Ako primetite devojčicu koja putuje sama i koja izgleda kao (ili sumnjate na to da je) maloletnica, ona je možda bez pratnje.
- 2. Devojčica kaže da ima 18 ili više godina, ali izgleda mlađe.** Ako ona ne uspe da obezbedi dokumente koji dokazuju njenu starost i/ili ako još uvek imate sumnje, ona je možda bez pratnje.
- 3. Devojčica nema važeće putne ili lične dokumente ili ima falsifikovane dokumente.** Ako ona nema dokumente ili ako ih neko drugi drži u njeno ime i/ili ona nerado deli svoje lične podatke, ona je možda bez pratnje.
- 4. Devojčica vam priča priču koja deluje uvežbano, ili koja je vrlo slična pričama koje ste čuli od drugih devojčica.** Ako se njeni odgovori na vaša pitanja čine dobro pripremljenim ili ako se njeno putovanje i okolnosti čine nejasnim, ona je možda bez pratnje.
- 5. Devojčica kaže da je udata, čini se da je trudna ili se ponaša kao „roditelj“ druge dece.** Ako udata devojčica putuje samo sa supružnikom (i bez svojih roditelja), za nju se mora smatrati da je bez pratnje. Ako sumnjate da je dete trudno ili da je majka male dece bez svojih roditelja, nju takođe treba smatrati devojčicom bez pratnje.
- 6. Devojčica putuje sa grupom ili porodicom koja ne odražava očekivanu starost ili profil roditelja/dece.** Ako devojčica putuje sa odraslim pratiocima i njihova starost se ne uklapa u porodični profil koji možete da očekujete, ili ako ona putuje sa starijim muškarcem ili 'ujakom', ona je možda bez pratnje.
- 7. Devojčica ne može da govori jezikom ili dijalektom svojih saputnika ili staratelja.** Ako ona ne govori istim jezikom kao i njeni saputnici, oni možda nisu njena porodica i ona je možda bez pratnje. U ovom slučaju zatražite podršku od jezičnih i kulturnih medijatora.
- 8. Devojčicin izgled ili njene fizičke karakteristike znatno se razlikuju od njenih saputnika.** Ako njene fizičke karakteristike ne liče onima njenih saputnika, ona je možda bez pratnje.
- 9. Devojčici nedostaje lična nega ili higijena, posebno u poređenju s njenim saputnicima.** Ako devojčica izgleda neugledno u poređenju s ostalom decom koja su u pokretu s roditeljima ili u njenoj grupi, ona je možda bez pratnje.
- 10. Devojčica izgleda zastrašeno i nelagodno u blizini svojih saputnika i pokazuje znakove emocionalne uznemirenosti, uključujući drhtanje i crvenilo.** Ako ona izgleda uznemireno, odbija da razgovara ili pokušava da održi distancu itd. ona je možda bez pratnje.

6. ZAKLJUČCI

UNICEF-ova analiza došla je do sledećih ključnih pronalazaka:

- Dokazi o broju i profilu devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica su nepotpuni kao rezultat nedostatnog prikupljanja i analize podataka raščlanjenih po polu i starosti na nacionalnom i regionalnom nivou. Razumevanje njihove situacije zahteva informacije o njihovom broju, načinima kretanja, društvenim mrežama i rizicima, kao i o funkcionisanju samih sistema zaštite. Te vitalne informacije bi trebalo da pomognu uobličavanje pomoći i usluga namenjenih devojčicama bez pratnje na migracionim rutama i njihovu identifikaciju po dolasku u novu zemlju.⁶³
- Zbog načina na koji putuju, devojčice se možda ne mogu odmah identifikovati kao devojčice bez pratnje ili razdvojene devojčice.⁶⁴ One nisu jedna homogena grupa: neke su možda trudne ili putuju sa supružnicima, decom ili proširenom porodicom; neke su možda same ali se kreću sa grupama nepovezanih odraslih osoba; neke možda imaju lažne dokumente zbog kojih izgledaju starije; neke su možda žrtve trgovine ljudima.
- Postojeći pristupi identifikacije u zemljama uključenim u analizu ukazuju na ograničenja u vidu kulturološke i rodno osetljive perspektive. Pored toga, pružanje targetiranih usluga koje su u skladu sa najboljim interesima deteta nije ujednačeno.
- Postupci identifikacije mogu da zahtevaju procenu uzrasta i intervju od strane obučenog osoblja, i njih treba sprovoditi samo tamo gde postoji opravdana sumnja o uzrastu.⁶⁵ Procena uzrasta često se koristi kako bi se utvrdilo da li je neko stariji nego što kaže: čini se da bi veći naglasak na njenoj upotrebi za identifikaciju onih koji su mlađi nego što kažu povećao ulogu pve procedure kao zaštitnog mehanizma.
- Na različitim mestima nailazi se na različite izazove: prepreke u vidu identifikacije uključuju ograničen kapacitet pružalaca usluga, kao i trenutno znanje i stavove. Dodatni izazov je nedostatak kvalifikovanih prevodilaca i kulturnih medijatora koji su u potpunosti integrisani u usluge koje pružaju nacionalni sistemi, u kombinaciji s ograničenim alatima – ili ograničenim prihvatanjem – da podrže ovaj tok rada.
- Tokom naših konsultacija identifikovane su neke obećavajuće prakse, uključujući alate, obuke, dostupnost poverljivih prostora, dostupnost dobro obučanih kulturnih medijatorki i prevodilica, kao i targetirano programiranje i *sigurne prostore za žene i devojčice*.⁶⁶
- Iako ne znamo tačan broj devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica, smatra se da je on relativno ograničen. Tamo gde smo pronašli prakse koje su nastojale da reše prepreke koje ometaju njihovu identifikaciju, uključujući veću dostupnost informacija, otkrili smo da one imaju pozitivan uticaj na zaštitu ove kategorije devojčica.

7. KLJUČNE PREPORUKE

Na osnovu pregleda postojeće literature, konsultacija na nivou zemalja u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Srbiji, i analize naših ključnih nalaza, sledeći koraci se preporučuju za poboljšanje identifikacije, procene i usluga naknadnog nadzora za devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice. Osnova svake preporuke je ideja da je identifikacija devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica veliki, i do sada uglavnom zanemareni, izazov sa kojim se susrela evropska podrška za migrante.

Preporuke treba da se, kad god je to moguće, prilagode i kontekstualizuju zemlji u kojoj se devojčice nalaze, te da se isplaniraju u saradnji sa državnim vlastima, agencijama Ujedinjenih nacija, evropskim i drugim međunarodnim organizacijama i pružaocima usluga kako bi se osigurale koordinirane akcije i usaglašeni odgovori. Sve one su u skladu sa Minimalnim standardima za zaštitu dece u humanitarnim akcijama (CRMS),⁶⁷ a posebno sa standardom 9, „Seksualno i rodno zasnovano nasilje (SRZN)“, i 13, „Razdvojena deca i deca bez pratnje“.

Preporuke za evropske institucije

- Potrebno je usaglasiti **identifikaciju, najbolji interes deteta i postupke procene uzrasta** kako bi se uključio poseban obzir za devojčice bez pratnje, u skladu s međunarodnim dobrim praksama i standardima.
- Potrebno je podržati nacionalni razvoj i regionalno **usaglašavanje prikupljanja podataka** i analize tih podataka, kao i sisteme upravljanja informacijama, kako bi se osigurali rodno senzitivni podaci i njihova potpuna analiza i upotreba za oblikovanje mehanizama zaštite koji bi bili zasnovani na dokazima.
- Potrebno je unaprediti **prekogranichnu saradnju** zemalja članica u svrhu postavljanja sigurnosti i zaštite dece u pokretu kao prioriteta, uz dosledno uključivanje devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica.

- Potrebno je psigurati da se rodno specifična razmatranja uključe i prate u relevantnim procesima **budžetiranja**, te da se izdvoje dovoljna sredstva za programe podrške za devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice.

Preporuke za vlasti u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Srbiji

- Potrebno je osigurati da akteri socijalne zaštite preuzmu primarnu odgovornost za utvrđivanje najpogodnijeg modaliteta kontinuiteta brige za svu decu u pokretu, koji je u skladu sa uzrastom i polom deteta.⁶⁸
- Potrebno je uključiti kategoriju roda u **politike, smernice i izgradnju kapaciteta** za decu bez pratnje i razdvojenu decu, u skladu s obimom i mandatom svake nacionalne vlasti da:
  - Ojača postupke **identifikacije** koje izričito pominju razdvojene devojčice i devojčice bez pratnje;
  - Osigura puno poštovanje **najboljeg interesa deteta** uzimajući u obzir specifičnu situaciju svake devojčice, bilo da je ona očigledno bez pratnje, da putuje s nekom drugom porodicom, ili da je udata;
  - Osigura da se postupci **procene uzrasta**

regulišu i da se sve povezane procedure primene kao zaštitna mera, budući da to može biti korisno za identifikaciju devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica;

- Osigura da se **imenuju nezavisni staratelji** za sve dečake i devojčice koji su bez pratnje ili razdvojeni, bez obzira da li putuju s drugim porodicama ili su u braku;
- Osigura da su **uslovi prijema** prikladni rodu i starosti dece bez pratnje i razdvojene dece;
- Potrebno je poboljšati **prikupljanje, analizu i upotrebu podataka** o deci bez pratnje i razdvojenoj deci, uključujući rodno specifična razmatranja kao šta su prijavljeni bračni status, trudnoća i deca.
- Potrebno je podržavati i dalje razvijati **međusektorsku i međuinstitucionalnu koordinaciju** policijskih snaga, posebno granične policije, kancelarija za azil i aktera za zaštitu kako bi se osiguralo pravovremeno upućivanje dece bez pratnje i razdvojene dece u specijalizovane, dostupne, i pristupačne institucije socijalne zaštite.
- Potrebno je osigurati da su na glavnim ulaznim i tranzitnim tačkama dostupne **informacije** prilagođene deci, te da su one rodno i kulturološki prikladne, kako bi se deca i odrasle

osobe u njihovoj pratnji upoznali sa svojim pravima i odgovornostima.

- Potrebno je podržati implementaciju **sigurnih i poverljivih prostora** u kojima devojčice i dečaci mogu da dobiju informacije i zatraže pomoć na odgovarajući način.

Preporuke za agencije Ujedinjenih nacija

- **Potrebno je zagovarati rodno prilagođene politike za migrante i izbeglice, a po potrebi i programe koji pružaju posebne mehanizme podrške i zaštite za devojčice.**
- Potrebno je podržati razvoj, dalje širenje i prihvatanje identifikacionih alata i mehanizama, kao i materijala za obuku za unapređenje veština radnika na terenu i drugih specijalista za pravovremenu i adekvatnu identifikaciju devojčica bez pratnje.
- Potrebno je nastaviti promociju daljeg istraživanja i učenja o specifičnim potrebama i iskustvima devojčica bez pratnje koje se ne odnose samo na identifikaciju, uključujući dokumentaciju najboljih praksi i sistematsku upotrebu podataka o deci bez pratnje i razdvojenoj deci raščlanjenih po polu i uzrastu.

Prilog 1.

10 ZNAKOVA DA JE DEVOJČICA BEZ PRATNJE ILI RAZDVOJENA.

Možda nije očigledno da devojčica nema pratnju ili da je razdvojena. Nikada ne pretpostavljajte da devojčica može sama da kaže ili da će vam sigurno reći da je dete. Cilj ove liste saveta je da pomogne radnicima na terenu da prepoznaju devojčice bez pratnje ili razdvojene devojčice, te da je odmah upute na odgovarajuće institucije i/ili službe za hitnu podršku.

Imajte na umu ovih 10 znakova i obratite se nadležnim institucijama ako sumnjate da je devojčica bez pratnje

- 1. Devojčica putuje sama i/ili možda izričito traži pomoć.** Ako primetite devojčicu koja putuje sama i koja izgleda da je maloletnica, ona je možda bez pratnje.
- 2. Devojčica kaže da ima 18 ili više godina, ali izgleda mlađe.** Ako ona ne može da obezbedi dokumente koji dokazuju njen uzrast i/ili ako još uvek imate sumnje, ona je možda bez pratnje.
- 3. Devojčica nema važeće putne ili lične dokumente ili ima falsifikovane dokumente.** Ako ona nema dokumente ili ako ih neko drugi drži u njeno ime i/ili ona nerado deli svoje lične podatke, ona je možda bez pratnje.
- 4. Devojčica vam priča priču koja deluje uvežbano, ili koja je vrlo slična pričama koje ste čuli od drugih devojčica.** Ako se njeni odgovori na vaša pitanja čine dobro pripremljenim ili ako se njeno putovanje i okolnosti čine nejasnim, ona je možda bez pratnje.
- 5. Devojčica kaže da je udata, čini se da je trudna ili se ponaša kao „roditelj“ druge dece.** Ako udata devojčica putuje samo sa supružnikom (i bez svojih roditelja), ona se mora smatrati devojčicom bez pratnje. Ako sumnjate da je dete trudno ili da je majka mlade dece bez svojih roditelja, nju takođe treba smatrati devojčicom bez pratnje.
- 6. Devojčica putuje sa grupom ili porodicom koja ne odražava očekivan uzrast ili profil roditelja/dece.** Ako devojčica putuje sa odraslim pratiocima i njihov uzrast se ne uklapa u porodični profil koji možete da očekujete, ili ako ona putuje sa starijim muškarcem ili 'ujakom', ona je možda bez pratnje.
- 7. Devojčica ne može da govori jezikom ili dijalektom svojih saputnika ili staratelja.** Ako ona ne govori istim jezikom kao i njeni saputnici, oni možda nisu njena porodica i ona je možda bez pratnje. U ovom slučaju zatražite podršku od kulturnih medijatora.
- 8. Devojčicin izgled ili njene fizičke karakteristike znatno se razlikuju od njenih saputnika.** Ako njene fizičke karakteristike ne liče onima njenih saputnika, ona je možda bez pratnje.
- 9. Devojčici nedostaje lična nega ili higijena, posebno u poređenju s njenim saputnicima.** Ako devojčica izgleda neugledno u poređenju s ostalom decom koja su u pokretu s roditeljima ili u njenoj grupi, ona je možda bez pratnje.
- 10. Devojčica izgleda zastrašeno i nelagodno oko svojih saputnika i pokazuje znakove emocionalne uznemirenosti, uključujući drhtanje i crvenilo.** Ako ona izgleda uznemireno, odbija da razgovara ili pokušava da održi distancu itd. ona je možda bez pratnje.

Koja je svrha ove liste saveta?

Svrha ove liste saveta je da pomogne osoblju na terenu (graničnoj policiji, drugim policijskim službenicima, prijemnom osoblju itd.) da se upoznaju sa mogućim znakovima da su migrantkinje ili izbeglice bez pratnje ili razdvojene, te da se poboljša njihova identifikacija.

Ova lista saveta navodi deset znakova koji bi mogli da ukažu na to da je devojčica bez pratnje ili razdvojena. Ako postoji sumnja da je devojčica bez pratnje ili razdvojena na osnovu prisustva ovih (ili drugih) znakova, trebalo bi je odmah uputiti nadležnim institucijama.

Razdvojena deca ili deca bez pratnje (RBDP)

Deca bez pratnje su deca razdvojena od oba roditelja i druge rodbine i za koju se ne brine odrasla osoba koja je, prema zakonu ili običaju, odgovorna za tu negu.

Razdvojena deca su deca razdvojena od oba roditelja ili od prethodnih primarnih ili običajnih staratelja, ali ne nužno i od druge rodbine. To može da uključuje decu u pratnji ostalih odraslih članova porodice.

Šta je identifikacija?

Identifikacija je proces utvrđivanja toga koja su se deca razdvojila od svojih porodica ili drugih staratelja i gde ih možemo susresti.

- Identifikacija dečaka i devojčica bez pratnje može da se desi po dolasku, ali često se događa i kasnije, od strane pružalaca usluga ili mehanizama u lokalnoj zajednici.
- Cilj identifikacije je osigurati da su devojčice i dečaci bez pratnje zaštićeni od nasilja i druge štete koja im može biti naneta i da mogu da dobiju odgovarajuću negu i pomoć sve dok se ne nađu na okupu sa svojim porodicama, ili dok se ne organizuju alternativna dugoročna rešenja za njihovu situaciju.
- Za razdvojenu decu, (porodične) veze moraju da se verifikuju i procene kako bi se utvrdili mogući rizici.

Zašto se fokusirati na devojčice?

Zbog specifičnih načina na koji putuju, devojčice se možda ne mogu odmah identifikovati kao bez pratnje ili kao razdvojene devojčice. Devojčice bez pratnje i razdvojene devojčice heterogena su grupa: neke su možda trudne, putuju sa supružnicima, decom ili proširenom porodicom, neke su možda same ali se kreću u grupama; neke možda imaju lažne dokumente zbog kojih izgledaju starije, i mnoge su možda žrtve trgovine ljudima.

Šta uraditi ako sumnjate da je devojčica bez pratnje ili razdvojena:

Zapišite sve: zapišite detalje o njenom imenu, lokaciji i telefonskom broju, ako je to moguće

Odmah pozovite nadležne institucije/organizacije: uvek nosite sa sobom njihove kontakt podatke.

Oni bi trebalo da imaju obučeno osoblje koje može sigurno pratiti devojčicu i njene saputnike kako bi utvrdili da li je ona bez pratnje ili razdvojena.

- ¹ BRIDGE 'Gender update: gender and migration', broj izdanja: 114, februar 2016, dostupno na: <www.bridge.ids.ac.uk/updates/gender-and-migration>.
- ² UNFPA, UNHCR i WRC, Initial Assessment Report: Protection risks for women and girls in the European refugee and migrant crisis in Greece and the former Yugoslav Republic of Macedonia, Njujork, 2016.
- ³ Žene čine nešto manje od polovine, 125 miliona ili 48.4% globalne međunarodne migrantske zajednice. Podaci su dostupni na: <<https://migrationdataportal.org/themes/gender>>.
- ⁴ Ribul, Marta, 'An Exploration of the Mental Health Impact of Violence on Female Unaccompanied Refugee Minors and the Associated Psychological Needs: A Mixed Methods Study of the Italian Context' (Master's of Global Health Thesis), Universitat de Barcelona, Barcelona, Španija, 2017, p. 8.
- ⁵ Iako su brojke dolazaka iz 2018. godine niže u poređenju s brojkama iz 2015-2017, migrantska putovanja su bila podjednako opasna. UNHCR 'Desperate Journeys: Refugees and migrants arriving in Europe and at Europe's borders, January – December 2018', Ženeva, 2018. Podaci su dostupni na: <<https://data2.unhcr.org/en/documents/download/67712>>.
- ⁶ Dolasci uključuju prekomorske dolaske u Italiju, Kipar i Maltu te prekomorske i kopnene dolaske u Grčku i Španiju. Podaci su dostupni na: <<https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>>.
- ⁷ UNICEF i IOM, *Harrowing Journeys, Children and youth on the move across the Mediterranean Sea, at risk of trafficking and exploitation*. Njujork i Ženeva, 2017, p.16. Dostupno na: <https://www.unicef.org/publications/files/Harrowing_Journeys_Children_and_youth_on_the_move_across_the_Mediterranean.pdf>.
- ⁸ UNHCR, UNICEF, IOM, 'Refugee and Migrant Children in Europe, Overview of Trends in January-June 2019', Njujork i Ženeva 2019. Dostupno na: <<https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org.eca/files/2019-12/Factsheet%20on%20refugee%20and%20migrant%20children%20Jan-June%202019.pdf>>.
- ⁹ Eurostat, Baza podataka azila i kontrolisane migracije, dostupna na: <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>>.
- ¹⁰ U Italiji su za potrebe ove analize korišćene sekundarne analize intervjua sadašnjih ili bivših devojčica bez pratnje i razdvojenih devojčica prikupljenih u kontekstu studije o prelasku u punoletstvo. ISMU, UNICEF, IOM, UNHCR, 2019. *At a crossroads – Unaccompanied and separated children in their transition to adulthood in Italy* <https://www.unicef.org/eca/media/8591/file/report-unaccompanied-italy.pdf>
- ¹¹ Međunarodni komitet Crvenog krsta, 'Inter-agency Guiding Principles on Unaccompanied and Separated Children', Ženeva, 2014. Dostupno na: <https://www.unicef.org/protection/IAG_UASCs.pdf>.
- ¹² Ibid.
- ¹³ Evropska unija, 'Directive 2011/95/EU of the European Parliament and of the Council on standards for the qualification of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection', Brisel, 2011. Dostupna na: <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:337:0009:0026:EN:PDF>>.
- ¹⁴ Savez za zaštitu dece u humanitarnom delovanju, *Field Handbook on Unaccompanied and Separated Children- Inter-agency Working Group on Unaccompanied and Separated Children*, 2017. Dostupno na: <www.iom.int/sites/default/files/HANDBOOK-WEB-2017-0322.pdf>.
- ¹⁵ <<https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/minori-stranieri/Pagine/Dati-minori-stranieri-non-accompagnati.aspx>>.
- ¹⁶ <<http://www.ekka.org.gr/>>.
- ¹⁷ UNICEF, UNHCR, IOM, Eurostat, i OECD, A Call to Action: Protecting children on the move starts with better data, Njujork, 2018. Dostupno na: <<https://data.unicef.org/resources/call-action-protecting-children-move-starts-better-data>>.
- ¹⁸ Ibid.
- ¹⁹ UNHCR, UNICEF, IOM, 'Refugee and Migrant Children in Europe', 2019.
- ²⁰ Ibid.
- ²¹ <https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org.eca/files/EKKA%20dashboard%2015-7-2018_0.pdf>.
- ²² <<https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/minori-stranieri/Documents/Report-MSNA-mese-dicembre-2019.pdf>>.
- ²³ <<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/73385>>.
- ²⁴ <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>>.
- ²⁵ „Ženske MBP (maloletnici bez pratnje) su obično bile relativno mlađe od muških MBP-a: skoro svaka peta maloletnica bez pratnje je zapravo bila mlada od četrnaest godina“, <www.easo.europa.eu/easo-annual-report-2018/4101-unaccompanied-minors-ar629>.
- ²⁶ Ibid.
- ²⁷ Ibid.
- ²⁸ <<https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/immigrazione/focus-on/minori-stranieri/Pagine/Dati-minori-stranieri-non-accompagnati.aspx>>.
- ²⁹ <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>>.
- ³⁰ IOM 'Human Trafficking through the Central Mediterranean Route', Ženeva, 2017. Dostupno na: <https://italy.iom.int/sites/default/files/news-documents/IOMReport_Trafficking.pdf>.
- ³¹ IOM, 'Vittime di tratta nella rotta del Mediterraneo centrale: Focus sulle donne provenienti dalla Costa d'Avorio, dalla tratta in Tunisia al rischio di re-trafficking in Italia', Ženeva, 2019. Dostupno na: <<https://italy.iom.int/sites/default/files/news-documents/BriefingOIMVittimeDiTratta.pdf>>.
- ³² Više informacija o nestaloj deci može se pronaći na: IOM, 'Fatal Journeys, Volume 4, Missing Migrant Children', Ženeva, 2019. Dostupno na: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/fatal_journeys_4.pdf>.
- ³³ Međunarodna federacija društava Crvenog krsta i Crvenog polumeseca (IFRC). *Alone and Unsafe: Children, migration, and sexual and gender-based violence*, Ženeva, 2018, p. 15. Dostupno na: <<https://media.ifrc.org/ifrc/wp-content/uploads/sites/5/2018/11/181126-AloneUnsafe-Report-EN-web.pdf>>.
- ³⁴ UNICEF i IOM, *Harrowing Journeys, Children and youth on the move across the Mediterranean Sea*, Ženeva, 2017, p 16.
- ³⁵ Misija za podršku Ujedinjenih nacija u Libiji (UNSMIL) i Kancelarija Visokog komesara za ljudska prava (OHCHR), *Desperate and Dangerous: Report on the human rights situation of migrants and refugees in Libya*, Tunis, 2018.
- ³⁶ UNICEF, REACH, 'Children on the Move in Italy and Greece', Ženeva, 2017. Dostupno na: <www.unicef.org/eca/media/921/file/REACH_report_2017.pdf>.

- ³⁷ IOM i UNICEF, 'Data Brief: Migration of children to Europe', Ženeva, 30. novembar 2015. Dostupno na: <www.iom.int/sites/default/files/press_release/file/IOM-UNICEF-Data-Brief-Refugee-and-Migrant-Crisis-in-Europe-30.11.15.pdf>
- ³⁸ <<https://easo.europa.eu/sites/default/files/Guidance-on-%20reception-%20conditions-%20for-unaccompanied-children.pdf>>.
- ³⁹ Kancelarija Ujedinjenih nacija za droge i kriminal (UNODC), *Global Report on Trafficking in Persons 2018*, Beč, 2018.
- ⁴⁰ Evropska unija, 'Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims', (SWD(2018) 473 final), Brisel, decembar 2018. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_com-2018-777-report_en.pdf>.
- ⁴¹ UNICEF i IOM, 'Harrowing Journeys: Children and youth on the move across the Mediterranean Sea', Ženeva, 2017.
- ⁴² IOM, 'Human Trafficking through the Central Mediterranean Route', Ženeva, 2017.
- ⁴³ IOM, 'Vittime di tratta nella rotta del Mediterraneo centrale', 2019.
- ⁴⁴ Ne postoji univerzalno prihvaćena definicija neregularne migracije. IOM je definiše kao „kretanje koje se odvija izvan regulatornih normi zemalja porekla, tranzitnih zemalja, i zemalja finalne destinacije". Migrant u neregularnoj situaciji može pasti pod jednu ili više sledećih okolnosti: on ili ona može ući u zemlju neregularno, na primer, s lažnim dokumentima ili bez prelaska na zvaničnom graničnom prelazu; on ili ona mogu neregularno boraviti u zemlji, na primer, kršeći uslove ulazne vize ili dozvole boravka; ili on ili ona mogu biti neregularno zaposleni u zemlji, na primer, on ili ona mogu imati pravo na prebivalište, ali ne i na plaćeni posao u zemlji. Za više informacija: <<https://migrationdataportal.org/themes/irregular-migration>>
- ⁴⁵ <https://ec.europa.eu/anti-trafficking/member-states_en>
- ⁴⁶ Grupa eksperata za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA), *Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Serbia*, Strazbur, 2017. Dostupno na: <<https://rm.coe.int/greta-2017-37-frg-srb-en/16807809fd>>
- ⁴⁷ Jonkova, Nuša, et al., *Protecting Victims: An analysis of the anti-trafficking directive from the perspective of a victim of Gender-Based Violence*, Report commissioned by the European Institute for Gender Equality (EIGE), DRAFT EIGE/2017/OPER/0, Vilnius, 2017.
- ⁴⁸ Ibid.
- ⁴⁹ Digidiki, Vasileja i Žaklin Baba, *Emergency within an Emergency: The growing epidemic of sexual exploitation and abuse of migrant children in Greece*, Centar za zdravlje i ljudska prava, Harvard, 2018.
- ⁵⁰ Agencija Evropske unije za osnovna prava (FRA). *Current migration situation in the EU: separated children*, Beč, 2016, p. 9. Dostupno na: <https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-uploads-2016-monthly-migration-report-separated-childr.pdf>
- ⁵¹ Ibid.
- ⁵² Evropska kancelarija za podršku azilu (EASO), 'EASO Practical guide on the best interests of the child in asylum procedures', Valeta, 2019. Dostupno na: <www.easo.europa.eu/sites/default/files/Practical-Guide-Best-Interests-Child-EN.pdf>
- ⁵³ Agencija Evropske unije za osnovna prava (FRA). 'Addressing forced marriage in the EU: Legal provisions and promising practices', Beč, 2014.
- ⁵⁴ Međunarodna federacija društava Crvenog krsta i Crvenog polumeseca (IFRC). *Alone and Unsafe: Children, migration, and sexual and gender-based violence*, Ženeva, 2018.
- ⁵⁵ Ibid.
- ⁵⁶ U Grčkoj se broj RDBP-a izbeglica i migranata u prvim prijemnim i identifikacionim centrima (RIC) i zaštitnom pritvoru povećao za skoro 60% u odnosu na decembar 2017. Slične prakse su primećene i u Bugarskoj i Španiji. UNICEF, 'Refugee and Migrant Crisis in Europe Humanitarian Situation Report # 30', Ženeva, 2018. Dostupno na: <[https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNICEF Refugee and Migrant Crisis in Europe Humanitarian Situation Report, No. 30 as of December 2018.pdf](https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNICEF%20Refugee%20and%20Migrant%20Crisis%20in%20Europe%20Humanitarian%20Situation%20Report,%20No.%2030%20as%20of%20December%202018.pdf)>.
- ⁵⁷ UNFPA, UNHCR, WRC, *Initial Assessment Report: Protection risks for women and girls in the European refugee and migrant crisis*, Njujork i Ženeva, 2015. Dostupno na: <www.unhcr.org/569f8f419.pdf>
- ⁵⁸ WRC (*EU-Turkey Agreement Failing Refugee Women and Girls*, Njujork, 2016. Dostupno na: <www.womensrefugeecommission.org/images/zdocs/EU-Turkey-Refugee-Agreement-Failing.pdf>.
- ⁵⁹ Forin, Roberto i Kler Hili 'Trafficking along Migration Routes to Europe Bridging the Gap between Migration, Asylum and Anti-Trafficking', International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), Beč, (2018:56).
- ⁶⁰ WRC 'Falling Through the Cracks', Nemačka i Švedska, mart 2016; WRC, 'No Safety in the Balkans', Srbija i Slovenija, mart 2016; WRC, 'Protection Risks on Europe's Shores', Grčka i Makedonija, novembar 2015.
- ⁶¹ UNHCR, 'Desperate Journeys' Ženeva, 2018.
- ⁶² <<https://www.unicef.org/eca/emergencies/refugee-and-migrant-children-europe>>
- ⁶³ Evropska mreža migrantkinja, 'Info sheet: Meeting needs of migrant girls on the move', Brisel, 2018. Dostupno na: <www.migrantwomennetwork.org/2018/12/04/girlsvoices-meeting-needs-of-migrant-girls-on-the-move/>.
- ⁶⁴ Ibid.
- ⁶⁵ Ibid.
- ⁶⁶ IRC, UNICEF, UNHCR, *The Way Forward to Strengthened Policies and Practices for Unaccompanied and Separated Children in Europe*, Njujork i Ženeva, 2016. Dostupno na: <www.unicef.org/bulgaria/media/256/file>.
- ⁶⁷ <https://alliancecpha.org/en/CPMS_home>
- ⁶⁸ U skladu sa "Zajedničkim opštim komentarom br. 4 (2017) Odbora za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica i br. 23 (2017) Odbora za prava deteta o državnim obavezama u pogledu ljudskih prava dece u kontekstu međunarodne migracije u zemljama porekla, tranzita, destinacije i povratka*."

